

Szczegółowy opis zajęć (KARTA PRZEDMIOTU)

Nazwa zajęć:	MODUŁ 2: PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE
Kod zajęć:	RAr-A-SSI-II-M2:PU
Przynależność do grupy zajęć:	F
Rodzaj zajęć:	podstawowy / kierunkowy / ogólny / specjalnościowy* obowiązkowy / obieralny*
Kierunek studiów:	Architektura
Poziom studiów:	studia pierwszego stopnia / studia drugiego stopnia*
Profil studiów:	ogólnoakademicki / praktyczny*
Forma studiów:	stacjonarne / niestacjonarne*
Specjalność (specjalizacja):	---
Rok studiów:	pierwszy
Semestr studiów:	2
Formy prowadzenia zajęć, wraz z liczbą godzin dydaktycznych:	seminarium – 15
Język/i, w którym/ch prowadzone są zajęcia:	j. polski
Liczba punktów ECTS (zgodnie z programem studiów):	2
* – pozostawić właściwe	

1. Założenia przedmiotu:

Moduł II: projektowanie uniwersalne. Poznanie przez studentów zasad uniwersalnego projektowania i diagnozowania dostępności przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej dla wszystkich grup użytkowników (z uwzględnieniem psychofizjologicznych możliwości i ograniczeń użytkowników). Pozyskanie umiejętności praktycznego stosowania idei projektowania uniwersalnego w procesach projektowych i realizacyjnych przestrzeni zewnętrznych i wewnętrznych o charakterze publicznym.

Znajomość rozwiązań związanych z projektowaniem dla wszystkich (Design for All) jest konieczna z powodu wdrażania dyrektyw i standardów, których zadaniem jest koordynacja działań na rzecz zwiększania dostępności do przestrzeni, produktów i usług.

2. Odniesienie kierunkowych efektów uczenia się do form prowadzenia zajęć oraz sposobów weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta:

symbol	zakładane efekty uczenia się <i>student, który zaliczył zajęcia:</i>	formy prowadzenia zajęć	sposoby weryfikacji i oceny efektu uczenia się
Wiedza: zna i rozumie			
E1A_Wo2	Problematykę dotyczącą architektury i urbanistyki w zakresie rozwiązywania prostych problemów projektowych	seminarium	elaborat i prezentacja Kolokwium
E1A_Wo5	relacje zachodzące między człowiekiem a architekturą i między architekturą a środowiskiem ją otaczającym, oraz potrzeby dostosowania architektury do ludzkich potrzeb i skali człowieka	seminarium	Elaborat i prezentacja
Umiejętności: potrafi			
E1A_A.U9	wdrażać zasady i wytyczne projektowania uniwersalnego w architekturze, urbanistyce i planowaniu przestrzennym	seminarium	Elaborat i prezentacja

3. Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się (zgodnie z programem studiów):

Celem jest poznanie przez studentów zasad uniwersalnego projektowania i diagnozowania dostępności przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej dla wszystkich grup użytkowników (z uwzględnieniem psychofizjologicznych możliwości i ograniczeń użytkowników). Pozyskanie umiejętności praktycznego stosowania idei projektowania uniwersalnego w procesach projektowych i realizacyjnych przestrzeni zewnętrznych i wewnętrznych o charakterze publicznym.

4. Opis sposobu wyznaczania punktów ECTS:

Forma aktywności	Liczba godzin / punktów ECTS
Liczba godzin zajęć, niezależnie od formy ich prowadzenia	15 / 0,5
Praca własna studenta 1* – zapoznanie się z literaturą	5 / 0,25
Praca własna studenta 2* przygotowanie do kolokwium	5 / 0,25

Praca własna studenta n*** – przygotowanie elaboratu i prezentacji	25 / 1
Suma godzin	50
Liczba punktów ECTS przypisana do zajęć	2

Objaśnienia:

* – praca własna studenta, należy wymienić formy aktywności, np. *przygotowanie do zajęć, interpretacja wyników, opracowanie raportu z zajęć, przygotowanie do egzaminu, zapoznanie się z literaturą, przygotowanie projektu, prezentacji, pracy pisemnej, sprawozdania itp.*

** – inne np. *dodatkowe godziny zajęć*

5. Wskaźniki sumaryczne:

- liczba godzin zajęć oraz liczba punktów ECTS na zajęciach z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów:

15h seminarium =15h, 2 ETCS

- liczba godzin zajęć oraz liczba punktów ECTS na zajęciach związanych z prowadzoną w Politechnice Śląskiej działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów – w przypadku studiów o profilu ogólnoakademickim: **j.w.**
- liczba godzin zajęć oraz liczba punktów ECTS na zajęciach kształtujących umiejętności praktyczne – w przypadku studiów o profilu praktycznym: **nie dotyczy**
- liczba godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w Politechnice Śląskiej jako podstawowym miejscu pracy: **15h**

6. Osoby prowadzące poszczególne formy zajęć (*imię, nazwisko, stopień naukowy lub stopień w zakresie sztuki, tytuł profesora, służbowy adres e-mail*):

Seminarium: Iwona Benek, dr inż. arch., iwona.benek@polsl.pl

Katarzyna Ujma-Wąsowicz, dr hab. Inż. arch., prof. PŚ, katarzyna.ujma-wasowicz@polsl.pl

7. Szczegółowy opis form prowadzenia zajęć:

Seminarium:

- szczegółowe treści programowe:
 - Przypomnienie podstawowych definicji – niepełnosprawność, dostępność, dyskryminacja, projektowanie uniwersalne,
 - Zasady projektowania uniwersalnego,
 - Uwarunkowania prawne odnośnie dostępności przestrzeni obiektów użyteczności publicznej,
 - Elementy systemów informacji w przestrzeni tzw. SIM – Systemy Informacji Miejskiej lub SIP – systemy informacji Przestrzennej,
 - Systemy Fakturowych Oznaczeń Nawierzchniowych (FON),
 - Nowe rozwiązania technologiczne wspomagające orientację i poruszanie się w przestrzeni,
 - Standardy dostępności przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej,
 - Metody oceny dostępności systemów transportu publicznego,
 - Studia przypadków i dobre praktyki zastosowań rozwiązań opartych na zasadach projektowania uniwersalnego.

Zajęcia terenowe:

- Analiza dostępności (audyt dostępności) wybranej przestrzeni publicznej lub obiektu użyteczności publicznej – praktyczne przeprowadzenie audytu dostępności (przebiegów placu, ciągu pieszego, układu i zagospodarowania ulic, założenia parkowego, przestrzeni rekreacji, obiektu użyteczności publicznej),
- stosowane metody kształcenia, w tym metody i techniki kształcenia na odległość:

Prezentacja multimedialna

Udział w forum dyskusyjnym zamieszczonym na <https://platforma.polsl.pl>

Zajęcia terenowe

Prezentacje

- forma i kryteria zaliczenia, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu:

Zaliczenie wykładu odbywa się na podstawie pozytywnej oceny z kolokwium pisemnego.

Warunkiem pozytywnej oceny jest uzyskanie minimum 60 pkt. ze 100 pkt. możliwych do uzyskania.

Prezentacja wyników zajęć praktycznych: Opracowanie raportu dotyczącego przeprowadzonego audytu z wytycznymi projektowymi.

- organizacja zajęć oraz zasady udziału w zajęciach, ze wskazaniem czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa,

Uczestnictwo na zajęciach seminaryjnych jest obowiązkowe.

1) opis pozostałych form prowadzenia zajęć:

Elaborat i prezentacja – wytyczne zamieszczone na <https://platforma.polsl.pl>

8. Opis sposobu ustalania oceny końcowej (zasady i kryteria przyznawania oceny, a także sposób obliczania oceny w przypadku zajęć, w skład których wchodzi więcej niż jedna forma prowadzenia zajęć, z uwzględnieniem wszystkich form prowadzenia zajęć oraz wszystkich terminów egzaminów i zaliczeń, w tym także poprawkowych):

Ocena końcowa z przedmiotu to wartość średniej arytmetycznej z oceny z semianrium oraz oceny z elaboratu i prezentacji.

9. Sposób i tryb uzupełniania zaległości powstałych wskutek:

- nieobecności studenta na zajęciach: W zależności od formy opuszczonych zajęć ustala to prowadzący na konsultacjach zgodnie z formami prowadzenia zajęć i warunkami zaliczenia ustalonymi w pkt. 7 niniejszej karty.
- różnic w programach studiów osób przenoszących się z innego kierunku studiów, z innej uczelni albo wznawiających studia na Politechnice Śląskiej: W zależności od zaległości ustala to prowadzący na konsultacjach zgodnie z formami prowadzenia zajęć i warunkami zaliczenia ustalonymi w pkt. 7 niniejszej karty.

10. Wymagania wstępne i dodatkowe, z uwzględnieniem sekwencyjności zajęć:

Wiadomości:

- student zna i rozumie problem ograniczeń charakterystycznych dla różnych niepełnosprawności
- student ma świadomość istnienia barier ograniczających funkcjonowanie osób o różnicowanej sprawności.
- student zna i rozumie zasady projektowania uniwersalnego.

Umiejętności:

- student potrafi dokonać analizy i zdefiniować podstawowe bariery przestrzenne,
- student potrafi zaprojektować proste rozwiązanie techniczne o charakterze uniwersalnym.

Kompetencje:

- student jest wrażliwy na problemy związane z barierami, z jakimi spotykają się osoby z niepełnosprawnością (OzN).

11. Zalecana literatura oraz pomoce naukowe:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U z 2019 r., poz. 1186, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o **zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami** (Dz. U. 2019 poz. 1696)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 7 czerwca 2019, poz. 1065)
- **Norma ISO 21542:2011** Building construction – Accessibility and usability of the built environment
- „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami” - uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik. Wydany przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, jako kodeks dobrych praktyk. Warszawa, 04.2018. Dostęp online: <https://www.piib.org.pl/images/stories/aktualnosci/2018-03/StandardyDostepnosci.pdf> oraz <https://budowlaneabc.gov.pl/standardy-projektowania-budynkow-dla-osob-niepelnosprawnych/>
- „Standardy dostępności dla polityki spójności 2014 – 2020”. Załącznik nr 2 Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 dotyczące takich obszarów jak: cyfryzacja, transport, architektura, edukacja, szkolenia, informacja i promocja wydany przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju. Warszawa, 11.04.2018. Dostęp online: http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/55001/Zalacznik_nr_2_do_Wytycznych_w_zakresie_rownosci_zatwierdzone_050418.pdf
- „Włącznik projektowanie bez barier”. Kamil Kowalski, Fundacja Integracja. Warszawa, wydanie 11.2017. Dostęp online: <http://www.integracja.org/wp-content/uploads/2017/12/W%C5%82%C4%85cznik-projektowanie-bez-barier.pdf>
- Standardy dostępności przyjęte przez JST w Polsce (np. Gdynia, Warszawa, Łódź, Wrocław), np.: „Standardy dostępności dla miasta stołecznego Warszawy, Warszawa, 23.10.2017. Dostęp online: <https://bip.warszawa.pl/NR/exeres/674BC49F-57EA-4320-8642-E44AB610EBAF.frameless.htm>

12. Opis kompetencji prowadzących zajęcia (np. publikacje, doświadczenie zawodowe, certyfikaty, szkolenia itp. związane z treściami programowymi realizowanymi w ramach zajęć):

Dorobek Iwony Benek (prowadzącej przedmiot) związany z projektowaniem uniwersalnym, np. :

adiunkt w Katedrze Projektowania i Badań Jakościowych w Architekturze Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej, Wiceprezes Zarządu Fundacji Laboratorium Architektury 60+ (LAB 60+).

Główne kierunki działalności:

- wspieranie i realizowanie działań na rzecz przestrzennej polityki senioralnej;

- działalność naukowa (publikacje naukowe: <http://www.bg.polsl.pl/expertusbin/expertus.cgi>) – ponad 50 publikacji naukowych poświęconych tematyce senioralnej i zagadnieniom związanym z projektowaniem uniwersalnym;
- działalność naukowo-techniczna (projekty architektoniczne związane z formami opieki długoterminowej dla seniorów: <https://lab60plus.pl/kategoria/merytoryczne/projekty/>)
- działalność oświatowa oraz szkoleniowa i promocyjna związana z uwzględnieniem potrzeb osób starszych w trakcie planowania i implementacji polityki przestrzennej: <https://lab60plus.pl/kategoria/merytoryczne/projekty/szkolenia/>

Projekty, ekspertyzy itp.:

- „Wytoczne projektowania obiektów ochrony zdrowia przeznaczonych dla seniorów” na zlecenie Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego-PZH, 2019
- współpraca przy zagadnieniach społecznych: „Opracowanie Masterplanu dla Warszawskiej Dzielnicy Społecznej w zakresie aspektów społecznych”, zleceniodawca BBGK Architektki Warszawa, 2019
- Świadczenie usług doradztwa eksperckiego w zakresie opracowania programu zasiedlenia i funkcjonowania Domu Wielopokoleniowego (+ konsultacje z mieszkańcami), 2018
- Wytoczne dla Mieszkanie Seniora – Bytomski Model Dostępnego Mieszkalnictwa, 2018
- Przygotowanie i realizacja 15 mikrowydarzeń w Dąbrowie Górniczej aktywizujących lokalne społeczności wokół działań wynikających z potrzeb mieszkańców (z Fundacją Laboratorium 60+ (LAB 60+), 2018
- Ekspertyza dotycząca zbadania potrzeb mieszkaniowych seniorów oraz wskazania istotnych problemów i deficytów w obszarze mieszkalnictwa senioralnego, zamawiający Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, współpraca: KIGS, LAB 60+ PCG Polska Sp. z o.o., Centrum Amron, 2018
- Ekspertyza dotycząca opracowania wytycznych w zakresie dostępności budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych mając na uwadze koncepcję uniwersalnego projektowania, zleceniodawca: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Departament Budownictwa, ul. Chałubińskiego 4/6, 00-928 Warszawa

Podnoszenie kwalifikacji – udział w szkoleniach (potwierdzenia w załącznikach)

- warsztaty z Metody Montessori Senior pod patronatem Montessori Lifestyle, Warszawa 2019
- szkolenie z zastosowania możliwości sali doświadczania świata wg koncepcji Snoezelen pod patronatem ISNA-MSE Polska oraz Katedry Terapii Zajęciowej AWF, 2019
- koordynator dostępności, Warszawa 2020.

Członkostwo w organizacjach:

- Polskie Towarzystwo Gerontologiczne, oddział Górnośląski, od 2011, członek komisji skrutacyjnej.
- Polskie Towarzystwo Ergonomiczne, oddział Górnośląski, od 2016, członek
- Zespół ds. Polityki Senioralnej Metropolia GZM, od 2020, członek.

Dorobek Katarzyny Ujma-Wąsowicz (prowadzącej przedmiot) związany z projektowaniem uniwersalnym, np :

Publikacje (Web of Science, Scopus, Google Scollar i inne)

- Ujma-Wąsowicz K.: Kształtowanie przestrzeni sportowo-rekreacyjnych w mieście. Ewolucja problemu. **Rozprawa habilitacyjna**, Gliwice : Wydaw. Politechniki Śląskiej, 2012
- Ujma-Wąsowicz K.: Ergonomia w architekturze. Materiały pomocnicze do ćwiczeń dla studentów. Wyd. Pol. Śl. Gliwice, 2005
- Ujma-Wąsowicz K., Kądziała M., Piórkowska A.: Micro-space planning: social action for popularizing of this planning method in Silesian's case-study; [w:]: **Advances in human factors, sustainable urban planning and infrastructure**. Proceedings of the AHFE 2018 International Conference on Human Factors, Sustainable Urban Planning and Infrastructure, July 21-25, 2018, Loews Sapphire Falls Resort at Universal Studios, Orlando, Florida, USA. Eds.: Jerzy Charytonowicz, Christianne Falcao. Cham : Springer International Publishing, 2019, s. 277-288, bibliogr. 10 poz.
- Ujma-Wąsowicz K., Fross K.: Beauty - aesthetics - senses research of attractiveness and magic of the built environment. W: **Advances in human factors, sustainable urban planning and infrastructure**. Proceedings of the AHFE 2017 International Conference on Human Factors, Sustainable Urban Planning and Infrastructure, July 17-21, 2017, Los Angeles, California, USA. Ed. Jerzy Charytonowicz. Cham : Springer International Publishing, 2018, s. 22-32, bibliogr. 10 poz.
- Ujma-Wąsowicz K.: Zmysły w architekturze, -**Biul. Pol. Śl.** 2018 nr 6, s. 35
- Ujma-Wąsowicz K.: Czy współczesne miasta są dla ludzi?. Ergonomiczne aspekty kształtowania przestrzeni zurbanizowanej. W: **Ergonomia w architekturze i urbanistyce**. Kierunki badań w 2017 roku. Red. Jerzy Charytonowicz. Polskie Towarzystwo Ergonomiczne PTerg. Oddział we Wrocławiu. Wrocław : Wydaw. Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego PTerg. Oddział we Wrocławiu, 2017, s. 35-46, bibliogr. 8 poz.
- Ujma-Wąsowicz K., Kądziała M.: The homeostasis and the synergy in the contemporary and future landscaping; [w:]: **Keeping up with technologies in the context of urban and rural synergy**. 4th International academic conference. Places and technologies 2017, Sarajevo, June, 08th - 09th, 2017. Book of conference proceedings. [Dokument elektroniczny]. Eds. Dzenana Bijedić, Aleksandra Krstić-Furundzić, Mevludin Zecević. Sarajevo : Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2017, (USB PenDrive) s. 38-47, bibliogr. 27 poz.
- Ujma-Wąsowicz K., Fross K. i inni: Architecture of absurd; [w:]: **Universal access in human-computer interaction**. Methods, techniques, and best practices. 10th International conference, UAHCI 2016 held as part of HCI

International 2016, Toronto, ON, Canada, July 17-22, 2016. Proceedings. Pt. 1. Eds. Margherita Antona, Constantine Stephanidis. Cham : Springer, 2016, s. 251-261, bibliogr. 14 poz.

- Ujma-Wąsowicz K., Fross K.: "Greenhouse of Senses" - a new quality of educational space for the blind. W: Proceedings of the 5th International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics 2014 and the Affiliated Conferences. AHFE International 2014, Kraków, Poland, 19-23 July 2014. [Dokument elektroniczny]. Ed. by T. Ahram, W. Karwowski, T. Marek. [B.m.] : [b.w.], 2014, dysk optyczny (CD-ROM) s. 8262-8271, bibliogr. 12 poz.
- Ujma-Wąsowicz K.: Jak sprawnie funkcjonować w mieszkaniu przy niepełnosprawności tymczasowej?. Studium przypadku. W: Wybrane kierunki badań ergonomicznych w 2014 roku. Red. J. Charytonowicz. Wrocław : Wydaw. Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego PTErg. Oddział we Wrocławiu, 2014, s. 229-236, bibliogr. 7 poz.
- Ujma-Wąsowicz K.: Miejsca aktywnego wypoczynku cennym środowiskiem podtrzymywania sprawności fizycznej i intelektualnej osób starszych. -Acta Univ. Lodz., Folia Oecon. 2013 nr 297, s. 55-64, bibliogr. 13 poz. Tytuł zeszytu: Pomyślne starzenie się - uwarunkowania społeczne, przestrzenne i zdrowotne. Pod red. D. Kałuży-Kopias i P. Służalskiego

Dydaktyka

- Nauczyciel akademicki z 30 letnim stażem;
- Prowadzenie przedmiotu „Ergonomia” na kierunku Architektura Wnętrz;
- Prowadzenie zajęć projektowych na I i II stopniu na kier. Architektura oraz dyplomów inżynierskich i magisterskich.

Projekty / audyty (wybrane)

- Posiadanie uprawnień budowlanych do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń od 2000 r.
- Projekt adaptacji budynku Wydziału Inżynierii Środowiska i Energetyki (ISiE) Politechniki Śl. dla potrzeb osób niepełnosprawnych – projekt budowlany i wykonawczy. Realizacja 2013 r.
- Kilka projektów budowlanych dla realizacji pochylni do budynków wielorodzinnych oraz instalacji pionowej platformy w strefie wejściowej Wydziału ISiE Pol. Śl. Realizacje 2005 – 20012.
- Na przełomie 2017 i 2018 r., na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzono audyt pn. „Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych”. Skontrolowano wybrane przestrzenie miast finansowanych z środków publicznych (Katowice, Cieszyn, Czerwionka-Leszczyny, Siewierz). Raport: LPO.430.001.2018; nr ewid. 111/2018/P/17/094/LPO

Szkolenia zewnętrzne (m.in.)

- Reprezentując oddział śląski (dawniej katowicki) Towarzystwa Urbanistów Polskich we współpracy ze Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów organizatorka trzech edycji konkursu „Mikroplanowanie miejskie” oraz jednocześnie liderka grupy projektowej w dwóch edycjach (lata 2017, 2018, 2019). Konkurs polegał na interdyscyplinarnym wygenerowaniu koncepcji dostępnego dla każdego i nowoczesnego zagospodarowania zadanej przestrzeni na terenie miasta, w oparciu o konsultacje społeczne i analizy ekonomiczne.
- Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego woj. Śląskiego przygotowanie i przeprowadzenie szkolenia dla potencjalnych beneficjentów RPO WSL z zasady dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w dniach 9-10 października 2019 r. roku w Dąbrowie Górniczej.

Pozostałe

- Prezes Oddziału Śląskiego Towarzystwa Urbanistów Polskich – od 2015 r. (<http://tup.org.pl/>; <http://tup.slask.pl/>)
- Członek kapituły konkursu Lider Dostępności; konkursu organizowanego przez Fundację „Integracja” oraz Towarzystwo Urbanistów Polskich, pod patronatem Prezydenta RP, w którym następuje wybór najlepszej realizacji architektoniczno-urbanistycznej, uwzględniającej rozwiązania przestrzenne, dające sprawiedliwy dostęp do budynków i otwartych przestrzeni (głównie publicznych) osobom ze szczególnymi potrzebami – od 2017 r. (<http://www.integracja.org/lider-dostepnosci/>)
- Członek Polskiej Rady Architektury przy SARP (Stowarzyszeniu Architektów Polskich) – od 2020 r. (http://www.sarp.org.pl/pokaz/polska_rada_architektury,2574/)
- Członek Rady Dostępności przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej; Departament Europejskiego Funduszu Społecznego – od 2020 r. (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barrier/dostepnosc-plus/rada-dostepnosci/>)

13. Inne informacje:

Wszelkie kwestie sporne oraz te, które nie zostały poruszone w niniejszym dokumencie reguluje Regulamin Studiów.